

over de kaders die we daarbij hanteren. In feite stellen we voor om de financiële spelregels die zijn vastgesteld op basis van het collegeperspectief opnieuw te bevestigen.

Waar staan we nu?

We zijn inmiddels een jaar onderweg na de gemeenteraadsverkiezingen. In dat jaar hebben we onze plannen geconcretiseerd en heeft u in de begroting 2023 geld vrijgemaakt om deze plannen te realiseren. In de reguliere planning & controlcyclus nemen we u mee op de voortgang en evaluatie van het collegeperspectief. In de jaarstukken 2022 vindt u een verslag van de inzet in 2022. In de najaarsnota 2023 gaan wij zoals gebruikelijk nader in op de stappen die dit jaar zijn gezet. In deze perspectiefbrief willen wij wel op hoofdlijnen schetsen waar we nu aan werken binnen de drie domeinen.

Sociaal domein

Binnen het Sociaal domein werken wij met Renkum voor Elkaar aan een steviger collectief aanbod. Waarbij we ook het jongerenwerk goed op de kaart hebben gezet. We bieden plaats aan vluchtelingen en statushouders en hebben aandacht voor een goede inburgering en goed onderwijs voor hun kinderen. Samen met betrokken partijen hebben we stappen gezet om te komen tot optimalisatie van sportpark Wilhelmina. We zetten extra capaciteit in op veiligheid, waardoor we de noodzakelijke aandacht kunnen geven aan bijvoorbeeld de aanpak van mensenhandel en het verbeteren van digitale veiligheid. De landelijke hervormingsagenda jeugd is er inmiddels en gaan we vertalen naar een lokale aanpak. Eind 2022 is de startnotitie Vitaal ouder worden in onze dorpen vastgesteld. In 2023 gaan we hier verder mee aan de slag. Daarnaast werken we in het kader van de transformatie naar beschermd thuis aan een meerjarenplan voor het verder versterken van de sociale basis. Ook zijn de voorbereidingen gestart om in 2024 met integrale sociale dorpsteams te starten en werken wij samen met bewoners en lokale partners aan het verbeteren van de leefbaarheid van onze wijken. We ondersteunen gericht onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties die het financieel zwaar hebben door stijgende energiekosten. Diverse inkomensregelingen zijn uitgebreid en het gebruik van de GelrePas is geïntensiveerd. De kunst- en cultuurvisie is vastgesteld. Met de sector wordt dit vertaald in een uitvoeringsplan voor kunst, cultuur, recreatie en toerisme. De gemeente bestaat dit jaar 100 jaar, wat wij samen met onze inwoners vieren.

Ruimtelijk domein

Vanuit het Ruimtelijk domein zien we meerdere omvangrijke opgaven. Denk aan de energietransitie, de woningbouwopgave met gelijktijdig de problemen rondom stikstof en de noodzakelijke aanpassingen aan een veranderend klimaat. Met de regio is gewerkt aan een nieuwe Woondeal. Gelijktijdig is een startnotitie opgesteld om te komen tot een gemeentelijk programma Wonen. Vanuit het grondbedrijf treffen we voorbereidingen om nieuwe grondexploitaties te openen. Daarnaast werken we actief mee aan initiatieven van derden om woningen te realiseren op inbreidingslocaties. Om de plannen rond verkeer en vervoer zorgvuldig en gecoördineerd te kunnen ontwikkelen, werken we aan een integrale visie op mobiliteit. We pakken de uitvoering van het thema Duurzaamheid (energie en warmtetransitie, biodiversiteit, circulariteit, klimaatadaptatie) programmatisch aan. Hiervoor is het uitvoeringsplan Klimaat vastgesteld en in gang gezet. We werken aan een nota Dierenwelzijn. We gaan, samen met ondernemers, ondernemersverenigingen, vastgoedeigenaren en inwoners, voor behoud en verbetering van onze centrumgebieden. Wij zijn gestart met de gescheiden inzameling van afval bij scholen en er is besloten een JA-JA sticker in te voeren om ongeadresseerd reclamewerk tegen te gaan. In een samenwerking tussen Rijk, provincie Gelderland, gemeente Renkum, ProRail en NS wordt de spoorwegovergang in de Wolfheze vervangen door een onderdoorgang. In 2023 wordt het Beeldkwaliteitsplan vastgesteld als (ruimtelijk) kwaliteits- en toetsingskader voor de aanbesteding, verdere uitwerking en vergunningverlening.

Onderwerp

Perspectiefbrief 2023-2027

Datum

23 mei 2023

Ons kenmerk

167518

Pagina

2 van 7

Dienstverlening & bedrijf

We willen vanzelfsprekend betrouwbare dienstverlening leveren aan onze inwoners. Daarvoor is goed werkgeverschap en een goede bedrijfsvoering onmisbaar. Het verder implementeren van de organisatiewaarden loopt door in 2023. We zetten nieuwe kanalen in bij de werving van nieuwe medewerkers en voeren verbeteringen door in het inwerken van nieuwe medewerkers. We hebben stappen gezet rondom de implementatie van de Wet Open Overheid en we verbeteren de dienstverlening door inzet van E-formulieren. Ook werken we aan de overgang naar een nieuw zaakstelsel. Samen met de gemeenten Arnhem en Rheden werken we aan een harmonisatie- en standaardisatieagenda om de structurele vraag vanuit informatisering en digitalisering behapbaar te houden.

In 2022 zijn de uitkomsten van een onderzoek naar de bestuurskracht van een toekomstscenario's voor onze gemeente door de raad omarmd. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek wordt een besluit voorbereid over de bestuurlijke toekomst van Renkum.

Welke ontwikkelingen zien we?

In afwachting van meer duidelijkheid (van de rijksoverheid) over onze financiële toekomst, zetten we ontwikkelingen die om nieuwe beleidskeuzes en middelen vragen zoveel mogelijk "on hold". Tegelijk kunnen we er niet omheen dat deze ontwikkelingen wel doorgaan. In het vervolg van deze brief geven wij een toelichting op deze ontwikkelingen, zonder dat we nu een besluit vragen op de financiële consequenties. Zodra er meer duidelijkheid is over de keuzes die het Rijk maakt over de financiering van gemeenten, zullen wij bij u terugkomen met keuzevoorstellen op de geschetste ontwikkelingen.

Sociaal domein

1G Integratie en participatie nieuwkomers: Wet Inburgering

De gemeenten werken hard om een oplossing te bieden voor de hogere instroom van inburgeraars. De benodigde begeleiding van de inburgeraars onder de Wet inburgering 2013 vraagt om versterking van de formatie voor inburgering. Daarnaast zijn er door de huisvesting van statushouders op het Pro Persona terrein in Wolfheze extra uitvoeringskosten. In de Voorjaarsnota is ruimte vrijgemaakt voor extra formatie om deze werkzaamheden op te pakken. Daarbij gaan wij er vanuit dat het Rijk zal zorgen voor de noodzakelijke middelen om de verhoogde taakstelling te realiseren. Wanneer dit niet het geval is, zullen wij de keuze moeten maken of we deze inzet willen continueren.

1G Opvang van ontheemden uit Oekraïne

De toestroom van ontheemden uit Oekraïne is nog niet gestopt. Vorig jaar is vanuit de acute situatie die ontstond tijdelijke opvang gerealiseerd. Voor alle gemeenten is de taakstelling dit jaar verhoogd en hebben wij de uitdaging om voor langere periode opvangplekken te organiseren. Welke meerjarige financiering hier tegenover staat is nog onzeker.

1H Maatwerkvoorzieningen Jeugd: Hervormingsagenda jeugd

Het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten (vertegenwoordigers), professionals en de VNG stellen samen de hervormingsagenda jeugd op. Het doel van deze agenda is om hulpverlening te verbeteren en het jeugdhulpstelsel beter beheersbaar te maken. Inmiddels is er een principeakkoord over de hervormingsagenda en komen daarvoor als gemeente verschillende gevolgen uit voort op onder andere het gebied van preventie, kwaliteit van jeugdhulp en regionale samenwerking. In de aanloop naar de hervormingsagenda heeft het rijk extra middelen beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg. Uitgangspunt is echter ook dat de hervormingsagenda gaat helpen om de uitgaven op de jeugdzorg te beperken. De komende tijd bepalen wij hoe groot deze opgave zal zijn en welke eventuele risico's er zijn.

1I Maatwerkvoorzieningen Wmo: beschermd wonen

Op dit moment dragen wij zelf de verantwoordelijkheid voor beschermd wonen voor inwoners met een licht verstandelijke beperking (LVB). Vanaf 2024 wordt beschermd wonen voor de overige doelgroepen gedecentraliseerd vanuit centrumgemeente Arnhem naar de regiogemeenten. Dit gaat gepaard met een nieuw objectief verdeelmodel. Gelijktijdig wordt een transformatie ingezet van Beschermd wonen naar Beschermd thuis. In de regionale kadernota Samen aan Zet 2022 e.v. is aangegeven hoe we deze ontwikkeling regionaal gaan vormgeven. Daarnaast worden afspraken gemaakt over:

- realisatie van onderlinge afspraken, inclusief afspraken over onderlinge solidariteit;
- sociaal domein kosten (overige kosten in het sociaal domein gemaakt door de BW-cliënt);
- lokale inzet t.b.v. ambulantisering (beschermd thuis);
- innovatie.

De verwachting is dat we de transformatie kunnen realiseren binnen de beschikbare middelen. Dit is echter nog afhankelijk van het definitieve verdeelmodel, de ontwikkelingen binnen de doelgroep en de regionale afspraken.

Ruimtelijk domein

2E Verkeer: Uitwerken mobiliteitsplan

Er komt nog dit jaar een mobiliteitsvisie en mobiliteitsplan, waarmee we willen toewerken naar een Renkums wegnnet gericht op meer leefbaarheid, verblijfskwaliteit en veiligheid. De positie van de fiets en voetganger wordt versterkt, de auto krijgt een minder prominente plaats o.a. door de snelheid structureel terug te brengen, 50 km/uur wordt een uitzondering en de fysieke ruimte voor de actieve vervoerwijzen vergroot.

De dimensionering en inrichting van veel wegen zal daarmee veranderen. Wij gaan dat zoveel mogelijk koppelen aan het onderhoudsprogramma, maar ook van daaruit kunnen niet altijd ook veranderingen gefinancierd worden, het onderhoudsbudget is gericht op vervangen wat er nu ligt en niet op uitbreidingen en niet op alle soorten aanpassingen op grond van het mobiliteitsplan.

2F Landschap, natuur en landgoederen: Stimuleren biodiversiteit

De beleidsontwikkeling op het thema "biodiversiteit" start in 2023. De analyses, het kaartmateriaal en de 0-meting en de uitvoeringsagenda komen daaruit voort. De uitvoeringsagenda van dit beleid zal diverse maatregelen bevatten. Daarbij gaat het om keuzes als maaibeheer verfijnen, bewonersinitiatieven uitwerken, aanleggen van nieuwe structuren, onderhoud in het landschap en monitoring starten.

2F Landschap, natuur en landgoederen: Verborgene schatten

Burgerinitiatief Renkumse beekdalen gaat integraal gebiedsgericht analyseren. Er wordt vanuit water, natuur en cultuur naar het gebied gekeken. Hieruit komt een uitvoeringsagenda voort, mogelijk ook gericht op verborgene parels. Er is bijvoorbeeld veel nieuwe kennis over archeologische en cultuurhistorische elementen in het landschap. We staan voor de keuze om hierop beleid te ontwikkelen en uitvoering te geven aan onderhoud en bescherming.

2I Dierenwelzijn: Formuleren beleid

In de loop van 2023 wordt beleid geformuleerd. De kaders waarbinnen we het dierenwelzijnsbeleid opstellen, zullen we ophalen bij uw raad.

2K Recreatie en Toerisme: Uitvoeringsplan Recreatie en Toerisme

De visie Recreatie en Toerisme is in 2021 vastgesteld. De huidige beschikbare middelen voor recreatie en toerisme worden ingezet voor het behoud van de huidige toeristische en recreatieve infrastructuur met de daarbij behorende activiteiten. Wat mogelijk is met beschikbare middelen en capaciteit pakken we in 2022 en 2023 op.

Voor andere acties onderzoeken we de mogelijkheden. De benoemde acties kosten echter niet alleen geld, maar moeten ook geld opbrengen. We willen met deze acties een impuls geven aan de vrijetijdsector. We streven onder andere naar een hogere toegevoegde waarde per bezoeker. Een langer verblijf, herhaalbezoek en betere spreiding van bezoekers over de seizoenen heeft ook een

Onderwerp

Perspectiefbrief 2023-2027

Datum

23 mei 2023

Ons kenmerk

167518

Pagina

4 van 7

positief effect op de financiën van de gemeentelijke organisatie. Dit zal direct merkbaar zijn in de opbrengsten toeristenbelasting. Aangezien meerdere factoren van invloed zijn op bezoekersaantallen en een groei van de vrijetijdssector, is het lastig om vooraf een inschatting te maken van eventuele extra inkomsten of besparingen. Keuzemogelijkheid is om de opbrengsten uit de toeristenbelasting boven de huidige begroting in te zetten als doelsubsidie voor recreatie & toerisme. Hiervan bekostigen we vervolgens de activiteiten uit het uitvoeringsplan.

2L Kunst, cultuur & cultuurhistorie: Uitvoeringsplan Cultuurvisie

Uw raad heeft in maart 2023 de Cultuurvisie "Verhalen Verbinden" en de motie "Broedplaatsen" aangenomen. Samen met Renkumse kunstenaars en culturele organisaties wordt een uitvoeringsplan opgesteld. Het focuspunt ligt op het zijn van een Airborne- en kunstenaarsgemeente. Met de betrokken organisaties werken wij de speerpunten uit in projecten middels een Uitvoeringsplan.

Voor de uitvoering van de Cultuurvisie van 2024 e.v. is behoefte aan een incidenteel uitvoeringsbudget. Daarnaast maken wij gebruik van fondsen die elders hiervoor beschikbaar zijn.

2L Kunst, cultuur & cultuurhistorie: 80e Airborneherdenking

Het Masterplan Airborneregio 2022-2030 is vastgesteld door de Airbornegemeenten en is leidend voor de ontwikkelingen in de regio. Het huidige beschikbare budget Airborne wordt ingezet voor samenwerking in de Airborneregio en de behoud voor de lokale basisinfrastructuur van Airborne activiteiten. In 2024 zijn de 80e Airborneherdenkingen. Voor de (gedeeltelijke) financiering van de jubileum activiteiten is een incidenteel budget noodzakelijk.

2O Groenonderhoud: Groenbeheerplan

We willen als gemeente meer in control zijn en planmatig werken aan onze objecten en processen in de buitenruimte. In het kader van het traject "basis op orde" stellen we daarom voor elk vakgebied binnen het beheer van de openbare ruimte een beheerplan op. Daarin maken we inzichtelijk wat de totale kosten zijn voor het organiseren en uitvoeren van: aanleg, dagelijks beheer, onderhoud en vervanging/ reconstructie van de objecten (assets) conform het vastgestelde beleid. Na de beheerplannen voor water en riolering en wegen, werken we momenteel aan het opstellen van het beheerplan voor groen. Het openbaar groen is verdeeld in vier beheercategorieën: bomen, natuurlijke beplantingen, cultureel historische beplantingen en gras & kruidachtigen. Op basis van beleid (omgevingsvisie, groenstructuurplan en collegeperspectief) zijn doelen geformuleerd voor groenbeheer. Deze doelen worden vervolgens per beheercategorie uitgewerkt in drie verschillende ambitieniveaus: Basis, Integraal en Toekomst. Het openbaar groen in onze gemeente staat zwaar onder druk. Klimatologische veranderingen, maar ook maatschappelijke ontwikkelingen (zoals bijvoorbeeld woningbouw, toename autoverkeer en ondergrondse infrastructuur) hebben een grote impact op de kwaliteit en kwantiteit van het groen. Het vraagt een steeds grotere inspanning om het areaal gezond en vitaal te houden. Met de beschikbare middelen lukt dit niet: het areaal neemt jaarlijks af in hoeveelheid en in kwaliteit. Om dit een halt toe te roepen is een gestructureerde aanpak nodig. Dit begint met de keuze voor een ambitieniveau voor het groen.

Dienstverlening en bedrijfsvoering

3F Goed bestuur: Bestuurlijke toekomst

In navolging op het onderzoeksrapport van bureau Berenschot over de bestuurskracht van onze gemeente, bereiden we op dit moment een besluit voor over de bestuurlijke toekomst van de gemeente. Het is bedoeling dat de raad op basis van een adviesrapport een keuze maakt voor één van de volgende vier scenario's:

- Strategische samenwerking met één of meerdere partners
- Combinatie van een regie-organisatie met centrumgemeente
- Ambtelijke fusie met één of meerdere gemeenten
- Vormen van een nieuwe gemeente door herindeling

In het adviesrapport wordt een voorzet gedaan voor de financiële en organisatorische consequenties van ieder van deze scenario's. Nadat een keuze is gemaakt voor een toekomstscenario, worden de vervolgstappen verder in beeld gebracht en voorgelegd aan de raad.

4B Belastingen: Kosten bezwaren WOZ

Al een aantal jaren zien we een stijging van het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde. Deze stijging komt, naast de enorme waardestijging van woningen die is opgetreden in de afgelopen jaren, door de toename van het aantal No Cure No Pay bureaus en het verdienmodel dat zij hanteren. Deze bureaus dienen namens inwoners kosteloos bezwaar in tegen de WOZ-waarde en vragen de eventueel (bij een gegrond bezwaar) toe te kennen proceskostenvergoedingen rechtstreeks over te laten maken.

De combinatie van de stijging van het waardeniveau van de woningmarkt per 1-1-2022 en een agressieve media campagne van de No Cure No Pay bureau heeft voor het jaar 2023 geleid tot een enorme stijging van de bezwaren. De efficiëntie waarmee deze bureaus de bezwaren indienen neemt steeds meer toe. Inwoners verlenen (vaak zonder dat ze het weten) een doorlopende machtiging af voor het behartigen van de belangen bij (lokale)belastingzaken. Dat betekent dat deze bureaus telkens een bezwaar kunnen indienen. Daarnaast worden veel bezwaren geautomatiseerd ingediend. Er is landelijk ook sprake van een excessieve stijging. Zo zeer zelfs, dat de samenwerkende belastingorganisaties zich zorgen maken over het 'vastlopen' van het WOZ-proces. Men denkt dat de capaciteit benodigd voor afhandeling van bezwaren een nieuwe herwaardering voor 2024 onmogelijk maakt. Dit is door het zenden van een brandbrief van de grootste belastingorganisaties ook duidelijk gemaakt aan de Staatssecretaris voor Fiscaliteit en Belastingdienst. Deze heeft toegezegd zacht hard te maken voor het inperken van de vergoedingen en heeft een brief gezonden aan de Eerste en Tweede kamer om deze situatie kenbaar te maken. Een eventuele wijziging in de wet en regelgeving (en vergoedingen) zal echter niet eerder kunnen dan per 1 januari 2024.

Voor het jaar 2023 zijn de extra uitgaven meegenomen in de Voorjaarsnota. Voor de jaren 2024 en verder kunnen deze extra kosten als perceptiekosten worden verdisconteerd in de tarieven van de OZB. De extra kosten zouden ook uit de algemene middelen gedekt kunnen worden. Bij het tarievenvoorstel voor het jaar 2024 zal uw raad gevraagd worden een keuze te maken.

Kader Begroting 2024

In lijn met het eerder vastgestelde beleid, gelden voor de begroting 2024 de volgende financiële spelregels:

- We maken een sluitende begroting binnen de toezichtskaders van de Provincie om zeggenschap te behouden over ons eigen budget. Dat wil zeggen dat de structurele uitgaven voor 2024 worden betaald met structurele inkomsten.
- We gaan uit van het budget dat het Rijk meegEEft voor nieuwe taken. We houden rekening met de beperkingen die dat met zich meebrengt.
- Waar we vanuit autonomie nieuwe structurele uitgaven doen, zoeken we de dekking hiervan in eerste instantie binnen hetzelfde domein.
- Tekorten lossen we op door te kijken waar we werkzaamheden kunnen prioriteren en te faseren/vertragen en door scherpe keuzes te maken in de bedrijfsvoering.
- We zijn terughoudend in het verhogen van lasten van onze inwoners. De onroerendezaakbelasting mag niet hoger worden dan het niveau van de Gemeente Arnhem.
- We hebben niet de intentie om voorstellen voor te leggen die structureel ingrijpen op het bestaande voorzieningenniveau.
- We volgen de Financiële verordening 2021. We blijven reëel kosten ramen. Eventuele ruimte die er in de reserves ontstaat en die niet nodig is voor het afdekken van risico's, zetten we in om kosten te verlagen en investeringen te doen in de dorpen.

Onderwerp

Perspectiefbrief 2023-2027

Datum

23 mei 2023

Ons kenmerk

167518

Pagina

6 van 7

Wij constateren dat:

1. er geen structurele financiële ruimte is in de meerjarenbegroting en
2. wij niet de intentie hebben om voorstellen voor te leggen die structureel ingrijpen op het bestaande voorzieningenniveau.

Daarom stellen wij voor om het huidige beleid te continueren en geen koerswijzigingen in te zetten in afwachting van duidelijkheid vanuit het Rijk over ons financiële perspectief. Dit betekent dat wij een beleidsarme Begroting 2024 aan u voor zullen leggen, waarbij we het met de Begroting 2023 ingezette beleid continueren.

Wij gaan graag met u in gesprek over dit voorstel.

Met vriendelijke groet,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN RENKUM

de secretaris,

de burgemeester,

M.J.J. (Marcel) Wagener

A.M.J. (Agnes) Schaap